

บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัต ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาท กรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยมุ่งนำเสนอประเด็นบทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบ่งออกเป็น 3 วัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมในนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2. เพื่อวิเคราะห์ถึงเครื่องมือในการกระจายอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และ 3. เพื่อนำเสนอข้อจำกัดของวาทกรรมของความสัมพันธ์และพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยการวิจัยเอกสารและรูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ข้อค้นพบในงานวิจัยประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้ 1. นโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความเป็นพลวัตและสิ้นไหลมากกว่าจะเป็นนโยบายที่ยึดติดกับการห้ามปรามเพียงอย่างเดียว แต่กลับพบว่ารัฐเองยังส่งเสริมให้เกิดการผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐ ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการในการผลิตและควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้มงวดมาโดยตลอด 2. ในการทำงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงานส่วนกลางของรัฐในด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านนโยบายสำหรับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐส่วนกลางนั้น มีระบบการดำเนินงานที่มีลักษณะบนลงล่าง กล่าวคือ มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ ไม่เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการ โดยลักษณะการดำเนินงานที่เกิดขึ้นมีการใช้เครื่องมือทางอำนาจผ่านระบบของเอกสารไม่ว่าจะเป็น คำสั่ง หนังสือราชการ และ 3. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการผูกขาดอำนาจส่งผลกระทบต่อได้ประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการขาดการกระจายอำนาจทางด้านกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ท้องถิ่น ประชาชน

วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์ อาจารย์ประจำหลักสูตร
สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย คือ 1. ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติเชิงพื้นที่ 2. ควรส่งเสริมการบทบาทการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานราชการ ประชาชน เอกชนและภาคประชาสังคม และ 3. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายของประเทศและส่งเสริมบทบาทของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนให้มากขึ้น

Abstract

This research project aims to represent the issue of roles and relationship of dynamics among stakeholders under alcohol control policy discourses. The study's purpose was divided into three objectives: 1. To investigate the roles and relationships of stakeholders in alcohol control policy discourses. 2. To conduct an analysis of the tools available for decentralizing and enforcing alcohol control laws and regulations on a national and local level. 3. To demonstrate the limitations of discourses on the relationships and dynamics among stakeholders in the context of alcohol control policies. The researcher employed a qualitative research methodology that included document analysis and in-depth interviews.

The following issues were examined in the research: 1. Alcohol control policies were more fluid and dynamic than those based exclusively on prohibition. Nonetheless, it was discovered that the state subsidized the production and distribution of alcoholic beverages in order to produce revenue for the public sector. Consequently, the Thai state's approach to the manufacture and control of alcoholic beverages has evolved continuously. 2. In the cooperation between local governments and central government agencies on alcohol control, a top-down operating system was implemented in terms of centralization, with no decentralization of management to local areas. Existing operations make use of power tools through a document system that includes orders and official letters. 3. Alcohol-related laws and policies possessed a monopoly on power, adversely affecting the interests of large capital groupings involved in the alcohol industry. Furthermore, there were limitations due to the absence of decentralization of alcohol laws and policies to stakeholders in other sectors, such as localities and the general public.

The research recommended the following: 1. There should be more knowledge and understanding of the spatial implementation of alcohol control laws. 2. It is necessary to promote the roles of participation among government agencies, the public, the private sector, and civil society. 3. Cooperation between relevant sectors at the national policy level as well as the roles of relevant individuals and organizations within the community should be strengthened.

โครงการวิจัยเรื่อง บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (2) วิเคราะห์เครื่องมือในการกระจายอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และ (3) นำเสนอปัญหาและข้อจำกัดของวาทกรรมของความสัมพันธ์และพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) แนวคิดและทฤษฎีวาทกรรมกับการวิเคราะห์วาทกรรม (2) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (3) แนวคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ และ (4) แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายรัฐเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นองค์ความรู้ในการใช้อธิบายบทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็นขอบเขตประชากร ได้แก่ องค์กรรัฐและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เป็นตัวแทนระดับชาติ รวมถึงองค์กรรัฐและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เป็นตัวแทนระดับท้องถิ่น กลุ่มภาคธุรกิจร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่ง-ปลีก และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขอบเขตประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ (1) บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (2) เครื่องมือในการกระจายอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และ(3) ปัญหา

และข้อจำกัดของวาทกรรมของความสัมพันธ์และพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และขอบเขตช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยโครงการวิจัยเรื่องบทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้ปีงบประมาณ 2564 งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ซึ่งมุ่งการสังเคราะห์ข้อมูลและองค์ความรู้จากนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ได้นำรูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอยู่ในขอบเขตประเด็นของวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่จะสะท้อนให้เห็นถึง บทบาทและความสัมพันธ์ของพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครื่องมือในการกระจายอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดของวาทกรรมของความสัมพันธ์และพลวัตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้วาทกรรมนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อค้นพบในงานวิจัยประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้ 1.นโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความเป็นพลวัตและสิ้นไหลมากกว่าจะเป็นนโยบายที่ยึดติดกับการห้ามปรามเพียงอย่างเดียว แต่กลับพบว่ารัฐเองยังส่งเสริมให้เกิดการผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐ ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการในการผลิตและควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้มงวดมาโดยตลอด 2.ในการทำงานร่วมกันระหว่างท้องถิ่นกับหน่วยงานส่วนกลางของรัฐในด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านนโยบายสำหรับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐส่วนกลางนั้น มีระบบการดำเนินงานที่มีลักษณะบนลงล่าง กล่าวคือ มี

ลักษณะรวมศูนย์อำนาจ ไม่เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการ โดยลักษณะการดำเนินงานที่เกิดขึ้นมีการใช้เครื่องมือทางอำนาจผ่านระบบของเอกสารไม่ว่าจะเป็น คำสั่ง หนังสือราชการ และ 3. กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีการผูกขาดอำนาจส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ด้านเครื่องตีมแอลกอฮอล์ และยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการขาดการกระจายอำนาจทางด้านกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ท้องถิ่น ประชาชน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย คือ 1.ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ไปปฏิบัติเชิงพื้นที่ 2.ควรส่งเสริมการบทบาทการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานราชการ ประชาชน เอกชนและภาคประชาสังคม และ 3. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายของประเทศและส่งเสริมบทบาทของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนให้มากขึ้น